

JALOLIDDIN MANGUBERDI VATAN HIMOYACHISI

Azimjonova Vasila A'zamjon qizi

Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti Turizm fakulteti Turizm va
mehmondo'stlik yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola buyuk sarkarda, Xorazmshohlarning yosh va so'nggi vakili, so'nggi Xorazm shohi bo'lmish Jaloliddin Manguberding o'z yurtining ozodligi va tinchligi uchun mo'g'ul bosqinchilariga qarshi kurash yo'lida olib borgan sa'y-harakatlari hamda kelajak avlodni o'z Vatanini sevish, uning uchun jondan ham voz kechish, baxt-sodatini himoyalashga, yorug' istiqbolga intilib yashashga chorlovchi harakatlari haqida batafsil ma'lumotlar beradi.

Kalit so'zlar: Xorazmshohlar, mo'g'ullar, Jaloliddin Manguberdi, tarixiy asarlar, Vatan, millat.

“...Sulton Jaloliddin siymosi nafaqat Xorazm, balki butun O'zbekistonning faxr-u g'ururidir. U bizning ozodligimizga, istiqbolimizga tajovuz qilmoqchi bo'lgan har qanday yovuz kuchga qarshi tik turib kurashishga, mardona zarba berishga qodirlikimizning tasdig'i va timsolidir.”

Islom Karimov

Jaloliddin Manguberdi tavalludining 800 yilligiga

bag'ishlangan tantanali marosimda so'zlagan nutqidan.

1999-yil 5-noyabr

KIRISH

Xorazm vohasida hukmronlik qilgan mahalliy sulolar qadimdan xorazmshohlar umumiy nomi bilan yuritilib kelingan. Masalan, afrig'iyalar, ma'muniylar, oltintoshiylar boshqaruv kursisida xorazmshohlar unvoni bilan o'tirganlar. Ammo Xorazm doirasidan tashqariga chiqib, Turon kengliklarida ot surib va bu bilan ham cheklanmasdan boshqaruvning saltanat darajasiga erishgan sulola bu anushteginiylardir.

Jaloliddin Manguberdi (to'liq ismi Jaloliddin ibn Alouddin Muhammad) (1198-1231) – Xorazmshohlar davlatining so'nggi hukmdori (1220-1231), mohir sarkarda. Anushteginiylardan. Muhammad Xorazmshohning to'ng'ich o'g'li, kelib chiqishi turkmanlarning begdili urug'iga borib taqaladi. Onasi- Oychechak ismli ayol bo'lgan. Jaloliddin burnida xoli (mank) bo'lgani uchun Mankburni nomi bilan atalgan. Keyinchalik bu nom talaffuzda o'zgarib "Manguberdi" nomi bilan mashhur bo'lib ketgan. Jaloliddin Manguberdi 33 yil umr ko'rgan va shundan 11 yilini jang-u jadallar ichida o'tkazgan.

Anushteginiylar sulolasi boshqargan Xorazmshohlar davlati (1097-1231) ning ko'p yillik tarixi o'sha davr musulmon tarixchilari tomonidan yozilgan qator asarlarda o'z aksini topgan. Ular asosida ushbu sulolaning so'nggi vakili, buyuk sarkarda Jaloliddin Manguberdi hukmronligi, uning mo'g'ul istilochilariga qarshi qahramonona kurashi hamda G'arbiy Osiyo sarhadlaridagi faoliyatini kuzatish mumkin. Bu manbalar orasida Jaloliddin Manguberding shaxsiy kotibi (kotib al-insho), tarixchi Shihobiddin ibn Ahmad an-Nasaviy qalamiga mansub “Siyrat as-sulton Jalol ad-Din Mengburni” nomli asari alohida o'rin tutadi. Jaloliddin Manguberdi haqida Shihobiddin Muhammad an-Nasaviy o'zining asarida shunday yozadi: “Jaloliddin qorachadan kelgan, o'rta bo'yli, turkiy qiyofalik va

turkiydagapiradigan odam edi, shu bilan birga forsiyda ham soʻzlasha olardi. U mard, jasur boʻlib, sherlar orasida eng zoʻr sher edi, qoʻrqmas chavandoz, lashkarlar orasida eng botir edi. U yuvosh, muloyim odam edi, jahldor emasdi, haqoratomuz soʻzlarni aytmasdi. U nihoyatda jiddiy edi, kulmasdi, faqat jilmayib qoʻyardi, kam gapirardi. U haqgoʻylikni, adolatni ulugʻlardi” .

Oʻzbekiston hukumati 1998-yilda Jaloliddin Manguberding moʻgʻul bosqinchilariga qarshi kurashda koʻrsatgan mislsiz jasorati, Vatanga va oʻz xalqiga sadoqat va cheksiz muhabbatini qadrlash va uning porloq ruhini abadiylashtirish maqsadida “Jaloliddin Manguberdi tavalludining 800 yillicini nishonlash haqida “ qaror qabul qildi. Qarorga koʻra, uning yurti Xorazmda Jaloliddin Manguberdiga haykal oʻrnatildi, yirik koʻcha, maydon, jamoa korxonalariga va boshqalarga uning nomi qoʻyildi. Jaloliddin Manguberdi tavalludining 800 yilligi mustaqil Oʻzbekistonda 1999-yili keng nishonlandi. Jaloliddin Manguberdi haqida videofilm, doston, pyesalar yaratildi, 2000-yil 30-avgustda “Jaloliddin Manguberdi” ordeni taʼsis etildi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI:

- 1.Oʻzbekiston tarixi. (Eng qadimgi davrlardan bugungi kungacha) I jild [Matn] / A.Asqarov [va boshqalar]. – T.: “Maʼnaviyat”, 2023.-456 b.
- 2.Oʻzbekiston tarixi: 7-sinf uchun darslik. Qayta ishlangan uchinchi nashr / Muall. A.Muhammadjonov. – T.: “Sharq”, 2017. – 160 b.
- 3.Shaxobiddin Muhammad al-Nasaviy, Sulton Jaloliddin Manguberdi hayoti tafsiloti, T., 1999;
- 4.Buniyotov 3.,Anushtegin Xorazmshohlar davlati(1097-1231), T.,1998
5. <https://arboblar.uz/uz/people/dzhalaliddin-manguberdy>.